

פרשת ויצא

להזהר לא לפגוע גם אם הוא גורם לעצמו להיפגע

ויקם בבוקר והנה היא לאה

כותב רש"י: "אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסים לו לאה אמרה עכשיו תכלס אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים" יעקב מסר את הסימנים לרחל [ובס' דעת זקנים כתוב שהסימנים הם: נדה, חלה, והדלקת הנר] כיוון שידע שלבן ירמה אותו. וכשראתה רחל שתבטיש אחותה עמדה ומסרה את הסימנים (עיין במדרש מה שעשתה עוד), וכל זה כדי לא לפגוע באחותה אף על פי שיכלה להפסיד את יעקב אבינו שכיוון שהתחתן עם לאה מי אמר שירצה לגרש את לאה ולשאת את רחל ורואים שבאמת הוא לא גרשה אלא נשא גם את רחל ואפילו אם ירצה לשאתה גם אחרי שיישא את לאה מ"מ היא מכניסה צרתה לביתה ולמרות כל זאת מסרה את הסימנים כדי שאחותה לא תתבייש.

מכאן לומדים עד כמה צריך להיזהר לא לפגוע ביהודי גם אם הוא גורם לעצמו להיפגע שהרי לאה גרמה לעצמה את זה, ולמרות זאת רחל למסרה את נפשה וגלתה את הסימנים כדי שאחותה לא תתבייש, למרות שיכלה להפסיד את יעקב אבינו מ"מ כדי לא לפגוע באחותה שווה לה הדבר.

מסופר במסכת כתובות (סז:) מר עוקבא היה לו שכן עני, מר עוקבא היה מניח לעני כל יום ארבעה זוזים במפתן הדלת ללא ידיעתו של העני, יום אחד אמר העני אלך לראות מי עושה לי את הטובה הזאת כל יום ונותן לי ארבעה זוזים, אותו יום התעכב מר עוקבא בבית המדרש, באה אשתו אליו וחזרה יחד עם מר עוקבא, כשראה העני אנשים שמתקרבים לדלת יצא אחריהם לזהות מיהו הנותן לו כל יום ארבעה זוזים, הם ברחו מפניו שלא יזהה אותם ונכנסו לתנור גדול שגרפו ממנו את הגחלים אבל עדיין התנור היה חם מאד, התחילו להישרף רגליו של מר עוקבא, אמרה לו אשתו תניח את רגליך על הרגליים שלי, חלשה דעתו של מר עוקבא שאשתו צדקת ממנו, כיון שלמר עוקבא התחילו להישרף רגליו ולאשתו לא נשרפו. אמרה לו אשתו אל תצטער, הסיבה שלא נשרפו רגלי היא, מכיוון שאני מצאתי כל היום בבית ונותנת לעני מיד אוכל מוכן לאכול וכך הנאתה הרבה יותר גדולה, אבל אתה נותן כסף והעני צריך לקנות ולהכין ולבשל ולכן לי לא נשרפו רגלי. **שאלת הגמרא ומאי כולי האי?** מדוע היה צריך להיכנס לתנור חם שלא לבייש את העני? עונה הגמרא: אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים.

ולומדים זאת מתמר שכתוב היא מוצאת להישרף ואמרה ליהודה הכר נא, אמרה אם יכיר מעצמו מוטב ואם לאו היא מוכנה להישרף ובלבד שלא לבייש את יהודה.

והתוס' במסכת בבא מציעה דף נט כתובים "היא מצאת" לשהו הצתה שכבר התחילו להצית בה אש ובכל זאת לא סיפרה **ממעשה זה רואים שלא רק** שאסור לבייש אלא גם אם הוא גורם לעצמו את הבושה שהרי העני רץ אחריו לגלות מי הנותן מכל מקום ראוי למסור את עצמו ובלבד שלא יתבייש אדם כתוצאה ממנו.

מכאן לומדים את הכלל נח לו לאדם שיכנס לתוך כבשן האש ובלבד שלא ילבין פני חברו ברבים **דעת התוס' במס' סוטה דף י:** ממאמר זה שגם זה נכלל ביהרג ובל יעבור שאם אומרים לאדם או תבייש את חברך או נהרגך ייהרג ובל יעבור יוצא שהתוס' משווה לבייש חברו ברבים לעבירות החמורות

וזה לשונם (תוספות סוטה דף י.) נח לו לאדם שיפיל את עצמו לתוך כבשן האש- כדאמר בפי' הזהב (ב"מ דף נח:) כל הירודים לגיהנום עולים חוץ משלשה ואחד מהם המלבין פני חברו ברבים **מדוע** אכן הדבר חמור מאד לכן צריך למסור נפש **ואומר תוספות שהסיבה שלא הזכירו** חז"ל שעל הלבנת פנים צריך למסור את הנפש ביחד עם השלוש העבירות החמורות שעליהם נאמר שצריך למסור את הנפש שהם (פסחים דף כה.) עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים משום דעבירת הלבנת פנים אינה מפורשת בתורה ולא הזכירו אלא עבירות המפורשות בתורה

וכתב התורה תמימה (בראשית פרק לח) על התוס' ומשמע מדבריהם דעכ"פ לדינא שווה דבר זה לאלה הדברים דקיי"ל יהרג ואל יעבור. אבל לולא דבריהם נראה לדעתי ברור דלא שייך כלל לחשוב זה בין אלה הדברים, יען דהלשון נוח משמע דאינו מעצם הדין, רק מדרך המדות והמסור האנושי, ומי שאינו עושה כן אינו נקרא רשע רק שאינו בעל מדות נכונות, משא"כ אלה ה' דברים שיהרג ואל יעבור עליהם הם מן הדין ממש והעובר עליהם הוא רשע גמור כעובר על עקרי הדת

וכן המהר"ל מבאר "נח לו לאדם" הכוונה שאדם השלם במידותיו שמידותיו מתוקנות מעדיף נח לו להיכנס לתוך כבשן האש ובלבד שלא יתבייש חברו וכן דעת המאירי סוף מסכת ברכות

מסופר בתלמוד ירושלמי (מסכת דמאי דף ד.) רבי פנחס בן יאיר היה הולך לבית וועד לחכמים היה נהר גיני מלא מים אמר לנהר גיני האם אתה מונע ממני ללכת לבית הוועד? ומיד נחצה הנהר לפניו לשניים אמרו לו תלמידיו האם גם אנחנו יכולים לעבור בנהר אמר להם מי שיועד בעצמו שלא פגע באדם מעולם יעבור ולא יקרה לו כלום.

רבן יוחנן בן זכאי לפני פטירתו (ברכות כח.) ציווה לתלמידיו: "היזהרו בכבוד חביריכם" ועוד כמה אזהרות מכל מה שיש ראה להזהירם בהיזהרו בכבוד חביריכם לחשיבות הדבר

מובא בגמרא שרבי חייא גרם לבטול תורה של שיעור שלם ובלבד שלא יפגע אחד מהתלמידים **כפי שמסופר** במסכת סנהדרין יא: רבי ישב ומסר שיעור, והריח ריח של שום, אמר: "מי שאכל שום יצא", עמד רבי חייא ויצא. עמדו כולם ויצאו בשמחה ורבי שמעון בנו של רבי לרבי חייא אמר ליה אתה הוא שציערת לאבא אמר לו לא תהא כזאת בישראל

והמהרש"א במקום מבאר את שאלתו של רבי שמעון מדוע יצאת אף על פי שלא אכלת שום וידעת שכולם יצאו אחריו וכפי שבאמת קרה וגרמת שיתבטל השיעור ענה לו רבי חייא מוטב לבטל שיעור תורה חשוב וגדול ובלבד לא לפגוע באדם **רואים פה את אותו יסוד** אף על פי שאותו תלמיד גרם לעצמו והתנהג בפשיעוּתא ובא לשיעור אחרי שאכל שום ולכאורה איהו דאפסיד אנפשיה מכל מקום רבי חייא עשה זאת כדי לא לפגוע באותו תלמיד.

מסופר על אחד האדמו"רים שהיה בבהמ"ד והתחיל לבכות אמרו לו למה אתה בוכה ואמר ראיתי אדם שרצח את חברו פה בבהמ"ד דהיינו שביישו ברבים ואך לא אבכה על כך

מסופר על המהר"ל דיסקין שמסר שיעור, הכינו לו כוס תה ובמקום להוסיף סוכר לתה שמו מלח בכמות גדושה, כיון שהמהר"ל דיסקין אהב עם הרבה סוכר לאחר זמן מה, שמו לב שבמקום להוסיף סוכר שמו מלח למרות זאת הרב שנתה רגלי מהכוס, למרות שהרב חולה בכליותיו עד שבאה אשתו ואמרו לו ששמו בטעות אחד התלמידים במקום מלח סוכר, אמרו לו כיצד שתית כוס תה זה אמר להם מוטב להיכנס לתוך כבשן האש ובלבד שלא יבייש את חברו הרבים שלא יתבייש מכין התה ששם לי מלח במקום סוכר **אדם הרוצה שלא תבוא לו בושה לא** יבייש אחרים כמובא בגמרא מועד קטן דף טז: רב (האמורא) אמר לבנו לא תבייש ולא תתבייש

לא לבייש גנב ובכך ניצלו מהשוואה

אסור לבייש יהודי גם בעד כל הון שבועלם

כשהאדם הולך בדרך התורה כמה הוא זוכה, משפחה יהודית באזור אירופה שהפרנסה שלהם היתה מהחלול תרגולות שהיה להם שהיו מוכרים ביצים וגם עופות והפרנסה היתה ברווח, והנה ביום בהיר אחד, ראש המשפחה בשם משה נכנס ללול וכדרכו החל לספור את העופות, ולתדהמתו הוא מגלה שחמש תרגולות חסרות, ואמר בליבו כנראה זה מקרה ואולי אני טועה, ולמחרת שוב פעם הוא ספר את התרגולות ולתדהמתו הוא רואה ששוב חסרים חמש תרגולות וכך במשך כמה ימים רצופים.

ומשה החליט לעשות לזה סוף לפני שלא ישארו לו תרגולות, ולכן בלילה התחבא משה באחת מפנינות הלול החשוכות כדי לתפוס את הגנב על חם, והנה בשעה שתיים לפנות בוקר, משה שומע רעשים והנה הדלת נפתחת והוא מנסה להצץ ולראות מי זה, והוא רואה את שכניו שמתפלל איתו באותו בית הכנסת יום יום, הוא לא העז לקום ולצעוק עליו ונשאר יושב בפניתו החשוכה עד שהשכן יצא כשחמש עופות בידו. אבל בבוקר נאספו בני ביתו ושאלו אותו נו, האם תפסת את הגנב, והוא אומר כן תפסתי אותו, זה השכן שלנו, כולם היו בהלם, מצד אחד הוא הרי צריך לעשות לזה סוף, ואולי היום בבית הכנסת בין מנחה לערבית אני יצעק עליו ליד כולם גם בתור נקמה על כל מה שהוא עשה לנו אבל מצד שני הרי השכן מצב פרנסתו גרוע והוא צריך לפרנס את משפחתו. ומי שחרץ את הדין זו היתה האשה עקרת הבית שאמרה לבעלה, אסור לבייש יהודי מה שהיה היה, את הלול תרגולות תמכור כמה שיותר מהר ואני עוברת דירה ויוצאים מאזור אירופה וכל בני הבית הסכימו לאשה עקרת הבית הנבונה. ובתוך זמן קצר הבית והלול נמכרו והפליגו אל מעבר לים לכיוון אמריקה ולא עברו ימים מועטים והשוואה הארורה החלה וכל אותה עיירה שבקו חיים לכל חי, אבל אותה משפחה שהיו מוכנים למכור הכל ולילך אל הלא נודע רק בשביל לא לפגוע במשפחה אחרת זכו וניצלו ממות. וזכו לחיים טובים ומאושרים כי זו דרך התורה הקדושה.

שבת שלום ומבורך

ביקש מחילה על פגיעתו וחבק בן

ביתלמוד תורה חשוב אחד, שהחזיק מאות ילדים בין כותליו. באחד הכיתות באותו חידור, ישנו ילד אחד מחונן ביותר, בולט מכולם וחזק מכולם: במשך הזמן נהפך אוטומטית ל"מוכתר" (מלך) הכיתה, שאל פיו נעשה כל דבר, כפי שמצוי בכיתות רבות לצערנו הרב... מאידך יש באותה כיתה ילד אחר, שנולד עם מום בפצפון של חוסר שוויון קל בין שתי הרגליים, הליכתו הייתה משונה מעט, בהיותו "גורר" את רגלו, זה היה משהו קטן ושולי שאינו בולט כל. חוץ מחסורו קטן זה, הוא היה ילד מוצלח מאוד בכל התחומים וממציא הכיתה, רק בהליכתו סחב רגל אחת ולרוץ גם לא היה יכול כפי הנראה... כדרכם של ילדים שאינם מתחשבים, היו לועגים לפעמים לאותו ילד, פה ושם הוא קיבל כמה "עקיצות". למשל, כשיצאה הכיתה פעם לטיול שדה הנהיג הרבי מלכתחילה את הכיתה לאט יותר בגלל הילד, וכשרצו הילדים למהר ולרוץ הוכרח הרבי להאט את הקצב... אחד הילדים התלוצץ אז על חשבונו, באומרו: "הגורר מאחורינו לא לרוץ!". הילד השני 'מוכתר' הכיתה' שהיה ראש הדברים בכל מקום, היה מרבה מכולם להתלוצץ מן הגורר, ומרגלו הנסחבת אחריו לכל מקום... ובהיותו בנוסף לכל מעלותיו גם 'חקיני' מעולה, הצליח לחקות בדיוק את צורת הליכתו... פעם אחת כשיצאה כל הכיתה לנטילת ידיים בברזיה להפסקת האוכל, נעמדו הילדים כולם כדרכם בשורה בזב אחר זה ליטול את ידיהם ולחזור למקומם. התור הסתדר כך שהגורר עמד בדיוק לפני המוכתר. – כנראה שזה חרה לו קצת, ולא התאים לרום גאוותו להמתין בתור כשזה הגורר המסכן לפניו... הוא נעמד איפה מאחוריו והחל לחקות את כל תנועותיו ופסיעותיו, כיצד ניגש הוא בפיך ברכיים אל הברז, וממנו אל המגבת התלויה לניגוב ידיו, וחיקה אחריו בדיוק את אותם תנועות העקומות... כשכל הילדים צוחקים ונהנים מהצגה היפה... ברם, אף שהחיקים אלו נעשו בשקט מאחורי גבו של הגורר, הדי צחוקם של הילדים לא נסתרו מאוזנו... הוא הסתובב לפתע לאחוריו לבדוק למה זה צחקו הילדים? ואז תפס את המוכתר 'על חס' בתנועת החיקוי המדויקת שמחקה אותו ולועג לו... הילד נעלב ונפגע עד עמקי נשמתו! הוא חשב לעצמו באותו רגע: הלוואי שהארץ תפתח פה תחת רגליו וייקבר בו במקום! – הוא הסמיק והלבין חליפות וכל מעיו חמרמר, זה פגע בו נואשות! וכי מה הוא אשם? הוא נולד כך! למה לא יכולים לקבל אותו כמו שהוא? למה יורדים לחייו? – לילות שלמים לאחר אותו מקרה התהפך על מיטתו, ולא הצליח לישון מרוב צער וכאב על מצבו האומלל, הוא כזה ובהו ובהו... חלפו שנים, הגדלים נעשו תישים, והאפרוחים כבר מזמן עזבו את הקן, כל ילדי הכיתה כולל הגורר כבר התחתנו וגידלו משפחות שלמות עם ילדים... כולם פרט לאחד! הלא הוא מיועדו ה'מוכתר'... אמנם הוא זכה למצוא שידוך הולם, התחתן והקים את ביתו, אבל ילדים אין... הם סבלו צער רב שנים ארוכות, ניסו אצל רופאים ורפואות לרוב, לא חסכו בסוגלות תפילות ובקשות עד לב השמים, אבל ילדים אין... – אחד מרבותיו עורר את ליבו לחוש שמא פגע במישהו, וצריך להסיר את קפידתו, כי קפידה של יהודי יכולה לסתום את צינורות השפע, שלא יוכל להוליד! ישב האיש וחשב, מי יכול להיות שנפגע ממנו שצריך לבקש את מחילתו ואז נזכר לפתע מאותו חבר ילדות שכיהנו 'הגורר'... "אוי ואבוי! איזה צער גדול גרמתי לו!" בבת אחת חזרו אליו כל אותם מקרים קשים! במבט לאחור הוא פשוט לא מצליח להבין איך היה מסוגל כך להתאכזר על ילד נכה מעט, מדוע לעג לו כל כך? ולמה עינה אותו? וכי מה הוא אשם. הרי נולד כך! תקופה ארוכה כשהוא דורש ומבקש אחר אותו אדם לפייסו, ולא מוצא אותו בשום אופן. –

הוא הרבה להתפלל על כך, שיוכחו השי"ת למצוא את חברו האבד. והנה הגיע היום הגדול ל"ג בעומר, הילולא רבתי דרבי שמעון בר יוחאי ז"ל, המקובל מאוד בישראל לפעול גדולות ונצורות בציון הקדוש. – בני הזהר דן חסובי בנים, החליטו השנה להרעיש עולמות שם על ההר... שערי דמעה לא ננעלו! וכוחו של רשב"י ידוע ומפורסם בפרט בישיבת הילדים! והחליטו שניהם לשפוך צקון לחשם ולזעוק מאוד אל המלך ב"ה, שכבר ירקחם עליהם ויושיעם בפרי בטן. הגיעו הזוג למירון, והנה הבעל באמצע צעידתו במעלה השביל בין הים הגדול של האנשים המרובים, שפשף היטב את עיניו לבדוק אם אינו טועה, האדם שצעד לצידו הזכיר לו מאוד את האיש האבוד שמחפש אחריו זה עידן... הוא בחנו שוב במבט נוסף, וראה שאינו טועה, הוא הזכיר את אותו ילד! והסימן המובהק ביותר רגלו הנגררת!... שסחבה בדיוק כמו בחדר! אלא שעתה כבר כרכרו סביבו כמה עוד זאטוטים... ילדים טובים יפים ויקרים מכמה גילאים. – הוא כנראה התחתן והקיים משפחה, הסיק לעצמו, ועכשיו בא עם משפחתו אל הציון הקדוש! ליבו הלם בפראות הנה דווקא עתה כשבאו למירון לבקש על ישיעתם, כאן בהר ה' סידרה לו ההשגחה העליונה לפגוש את נפשו! הוא התקרב בהתרששות אל אותו אדם, ניגש אליו בהיסוס ובביישנות ובירכו בשלום עליכם! 'עליכם השלום' ענה האיש. 'האם כבודו זוכר אותי?' 'לא בדיוק' ענה הנשאל. – זה היה ממש באמצע מעלה הרחוב כשהוא נסחב עם ילדיו בתוך כל הבלגן הגדול... האיש הזכיר את שמו, ושהוא חבר נעוריו מילדותם, "אתה זוכר אותי מהחידור? למדנו ביחד!" – לפתע החל החבר להחזיר ולאלים חליפות, הוא נזכר פתאום עם מי הוא משוחח, הלא זהו אותו 'מוכתר' הכיתה' שעשה אותו ללעג וקלס, ושליחות שלמים לא ישן בגללו... 'כן' ענה האיש בקרירות, אני נזכר במשהו... אבל עתה עלי להתקדם עם הילדים, "זיי מצליח, און פועלטיץ אלץ גוט!" (תצליח ותפעל עם תפילותיך בשמים הכל טוב). אך החבר לא הרפה, "יש לי איזה עניין חשוב לשוחח איתך, אפשר רגע לבקש לסור הצידה..." האיש לא חפץ כל כך לשוחח עם שונאו משכבר ימים... ובפנים זעופות בלית ברירה ניגש בפיך ברכיים אחר האיש אל הצד, כשהוא מבלט את חוסר רצונו בשיחה עימו, ושהוא ממחר... החבר פתח את פיו, וכשדמעות רותחות זולגות מעיניו אמר: "דע לך חברי היקר, שאני

מחפש אחריו תקופה ארוכה, ולא הצלחתי למצוא אותו! הנה נשאתי ככל שאר החברי הכיתה, אבל זה שנים רבות שאין לי ילדים, ואני מנסה הכול. הופך את העולם וישועה אין. התבוננתי בחיי העבר שלי, והגעתי למסקנה שפגעי בך רבות בילדותי, ואני רוצה ומבקש מאוד את מחילתך! אנה סלך לי על כל הצער שגרמתי לך אז בשעתו!" השיחה הזו הייתה קשה ביותר, האיש הרגיש שאינו מסוגל למחוק הרים והרי הרים של סבל וצער ועלבון שנצברו בליבו שנים רבות... בזכותו של רבי שמעון ולכבודו הנני מוחל לך במחילה גמורה! אין כאן לא כעס לא קפידה, הכול שריו לך מחול לך!" – באותה שנה עצמה נולד להם בן, למזל טוב! בזכות שהגיע לרשב"י

מצא את הנפגע ומשם הדרך למחילה ומשם זכה לבן

קללה בליבה ובגלל הקללה לא התארכה וכשמחלה התארכה

להלן סיפור שמעובד מתוך הספר 'אמנתי ואדברה'. יש בו כדי ללמדנו עד כמה עליו להיזהר מפניה בזולת. עד כמה עלולים אנתון לסבול במיוחד כאשר הפגיעה נעשית לעיני כל. להלן הסיפור מפי בעלת המעשה: לפני מספר שנים בחיפה בחורה בשם רות עבדה כתופרת במתפרה של אחד מסלונים הכלות היוקרתיים. היא עסקה בהתאמה של אחת השמלות לכלה מקומית ששכרה אותה. בטעות היא תפרה תפר לא נכון וכמעט הרסה את השמלה. הם נזקקו למאמצים רבים על מנת לתקן את השמלה אבל התיקון ניכר. חנה מנהלת המקום ברגע שנוכחה בנזק הרב שנוצר היא לא עמדה בניסיון ושפכה קיתון של צעקות על רות האומללה וזאת לעיני כל העובדות האחרות שנכחו שם. רות ידעה שהיא אשמה בדבר. היא התנצלה רבות ואמרה שהדבר נעשה בתום לב. בנוסף היא לקחה אחריות והבטיחה לשלם את עלות הנזק, אולם הדבר לא עזר לשכך את חמתה של המנהלת. וכך רות במשך דקות ארוכות עמדה וספגה את קיתון הצעקות כשהיא חשה שדמה אוזל מפניה. בצערה הרב הרגישה שהיא כבר לא מסוגלת להכיל את הביזיונות ובלילה 'ברכה' את המנהלת שהבת שלה שרי בת העשרים ואחת לא תזכה להתחתן. חלף זמן רב והסיפור נשכח. רות המשיכה לעבוד כתופרת בסלון הכלות. קשריה עם המנהלת חזרו להיות חמים וידידותיים כפי שהיו בעבר. במשך השנים הקשר בין רות לבין חנה המנהלת העמיק. הן הפכו לחברות טובות.

שרי הבת של המנהלת בגרה. קשיים רבים התגלו במהלך השידוכים. הצעות ירדו במפתיע מבלי כל סיבה הנראית לעין. חלפו עשר שנים מאז אותה פגיעה המצערת, שרי כבר בת שלושים ואחת ועדיין לא מצאה את זיווגה. מידי פעם בראשה של רות חלפה המחשבה, אולי בגללה אירע הסער הזה. אולי בגלל אותה 'ברכה' שביקשה על שרי בליבה מתעכבים שידוכיה. אבל היא אמרה לעצמה: "זה לא יכול להיות, הרי לא הוצאתי את המילים מפי. העיכוב של שרי למצוא בן זוג ודאי לא בגלל זה". עברו עוד חמש שנים. שרי כבר בת שלושים ושש ועדיין רווקה! רות עם מחשבות ורגשות מציפן החליטה לפנות לאחד מגדולי הדור ולשאל אותו האם יתכן שיש קשר בין הדברים. התשובה של הרב היתה חד משמעית- עיכובה של בת המנהלת בוודאי נגרם בגלל המעשה ההוא. הרב הסביר כי כאשר האדם סופג ביזיון ומצטער בפרט כאשר הפגיעה נעשית ברבים אז הפגיעה הרבה יותר גדולה ויותר קשה והיא יותר עוצמתית. באותה השעה יש לאדם המבוזז כוח גדול. שערי השמיים פתוחים בפניו. כל מה שיבקש באותה שעה, אפילו בליבו, יתקיים, הן לחיוב והן לשלילה. רות שאלה את הרב: "אם כן מה עלי לעשות כעת?". הרב הציג: "תיגשי לחברתך המנהלת, תפתחי את לב הנזעזע בפניה ותתפייסו. בעז"ה לאחר מכן יפתח מזלה של הבת שלה והיא תמצא את זיווגה". למחרת על אף הקושי שבדבר רות פנתה למנהלת וביקשה לשוחח איתה. אי אפשר לתאר את כוחות הנפש העצומים להם נזקקה כדי לעשות זאת. המנהלת היתה המומה. היא אמרה לרות בסערת רגשות ובכאב רב:

"למה לא סיפרת לי על זה עד עכשיו? האם את מוחלת לי?" המנהלת הסבירה: "את צריכה להבין אותי, הייתי אז בלחץ עצום. שמלת הכלה שנהרסה הושכרה לבתו של איש ציבור מפורסם. הדבר האחרון שהייתי צריכה היה להסתכסך איתו. פרסום הפרשה יכל לפגוע כלכלית בצורה קשה במתפרה". היא סיימה את דבריה ואמרה לרות בצער: "אני כל כך מצטערת על הביזיון העצום שנגרם לך בגללי ועל הצער הרב שגרמתי לך!" "ודאי שאני מוחלת", רות אמרה, "להפך, אני זו שצריכה לבקש את מחילתך, שנים רבות כל כך שמרתי את הדברים בליבי ולא שיתפתי אותך. בגללי נישואיה של בתך התעכבו!". סוף דבר השתיים התפייסו. רות חשה שאבן עצומה נגולה מעל ליבה. אי אפשר לתאר כמה מועקה גורמת הטינה ללב ועד כמה מקלה ומשחררת היא ההתפייסות. עיקרו של הסיפור התרחש בערב של אותו היום. עוד באותו ערב שדכנית מספר קשרים לבתה של חנה והציעה שידוך מוצלח במיוחד. הם נגשו וכעבור מספר ימים בודדים שני הצדדים הסכימו והם חגגו את הוורט של שרי. כמה שנים שרי נשארה רווקה והכל בגלל הפגיעה של אמא שלה. עד כמה עליו להיזהר מאוד שלא לפגוע בזולת

הבדלה לכיוון ירושלים

מסופר על הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל, שהיה נזהר מאד שלא לפגוע בבני אדם, ולשם כך נזקק רבות לפטנטים פרקטיים כדי שאחרים לא ייפגעו, ואן יצר רעיונות כאלו בכל דרך אפשרית. והנה פעם במוצאי שבת עוד לפני שהבדיל על הכוס, עמדו שם בבית זוג מבקרים שלאיש לא היה כיסוי ראש, הם עמדו מולו לשמוע הבדלה, רגע אחר כך מזג את הכוס. "אסתובב עתה לכיוון ירושלים, לומר את ההבדלה לכיוון ירושלים" – אמר. ועשה את כל זה בחכמה שחפשי דרך להטות את גופו, בלי שמישהו יבין שהוא מסתובב ממנו... (ויאמר הנני)

שאלו את החזון איש מהו הדבר הגדול שאדם יכול לעשות בעולם הזה ענה החזון איש לעבור את שנותיו של אדם ללא שפגע ביהודי

בן איש חי והליכות עולם פ'

[א] אף על פי שאם בירך שלא עשני אשה לא יברך על גוי, ועבד, וכן אם בירך על עבד לא יברך על גוי עם כל זה יברך בלי שם ומלכות ויהרהר שם ומלכות בתוך הברכה, וה"ל המברך שלא עשני עבד וכן שלא עשני גוי אף על פי שברך קודם שלא עשני אשה יש לו על מי לסמוך והנשים יברכו שעשני כרצונו בלי שם ומלכות שיש מחלוקת בזה וספק ברכות להקל וטוב להרהר שם ומלכות בתוך הברכה:

[יא] ברכת המעביר מסתיימת בברוך גומל חסדים טובים וכו' ולכן אין עונין אמן אחר ותנומה מעפפי וצ"ל ויהי רצון בוא"ו גם יאמר המעביר וכו' בלשון יחיד שאומר מעיני ומעפפי וכן תרגילי תדביקי וכן השאר בנוסח ויהי רצון וכו'

[יב] אף על פי דצ"ל והערב בוא"ו עם כל זה שתי ברכות הן ועונים אמן אחר ברכה הא' וקודם והערב לא ילמוד בלי ברכת התורה ולפסוק דין ללא נתינת טעם מותר, (ה"ע-נכון להחמיר) לכתוב דברי תורה או לשמוע נמי אסור בלא ברכות, הרהור מותר ויש אומרים הא דהרהור מותר היינו אם יהרהר בלבו בלבד בלתי עיון בספר. ונשים נמי מברכים ברכת התורה ואם ביום על מטתו שינת קבע יש מחלוקת אם צריך לברך או לאו ומשום דספק ברכות להקל יברך בלי שם ומלכות ויהרהר שם ומלכות בלבו וימי שחטפתו שינה בתוך ברכות השחר אז כל ברכה שהוא מסופק בה אם בירך או לאו לא יברך מספק, ואפילו אם הוא מסופק בברכת התורה ועל כל פנים יברך בלי שם ומלכות ויהרהר שם ומלכות בתוך הברכה, ואם שכח ולא בירך ברכות השחר קודם תפלה יברך אחר התפלה חוץ מברכת המחזיר שמות דנפטר בברכת מחיה המתים, וחוץ מברכת התורה שנוטף באהבת עולם:

[יג] מי שישן בלילה על מיטתו שינת קבע וניער קודם חצות לא יברך ברכות השחר. אך ברכת התורה יוכל לברך קודם חצות מאחר שכבר ישן שינת קבע, מיהו אם הוא נייער קרוב לחצות נכון להמתין עד אחר חצות כדי לברך ברכות השחר עם ברכות התורה כסדר התיקון בכל יום ויהי קשר אחד, ואם ירצה בזמן מועט זה דביני ובני יאמר פסוקים של שירות ותשבחות, [יד] חייב האדם לברך מאה ברכות בכל יום, ובשבת ויום טוב יחסרון מחמת ברכות העמידה ואז ישלים אותם במיני פירות וריח טוב, מובא בעץ חיים: דע כי כ"ב אותיות אלפ"א בית"א הם תלויות במאה ברכות שהאדם מברך בכל יום, וכאשר אין האדם מברך כלל איזו ברכה מהם תחסר ממנו אותה האות שאותה ברכה תלויה בהה, ואם בירך אות אלא שטעה בה אז תהיה האות ההיא מצויה אמנם תהיה חסירה ב, ואם בירך ולא כיוון בה אז תהיה האות ההיא חשוכה עכ"ל:

[טו] מנהג טוב שהאדם ירגיל עצמו לומר בכל יום ג' פסוקים אלו ויברך דוד את ה' לעיני כל הקהל, ויאמר דוד ברוך אתה ה' וכו', לך ה' הגדולה והגבורה וכו' והעושר והכבוד מלפניך וכו' וכאשר תיקנו חז"ל בזמירות בכל יום, והאדם יאמר ואתם בפני עצמם בכל יום יו"ד או ז' פעמים, ובכל פעם יאמר אחריהם פסוק ברוך אתה ה' למדני וכו' ויקח מועיל על הסוד וגם להעלים מאה ברכות בשעת הדחק, מנהג יפה לומר האדם בכל יום פסוק ברוך ה' לעולם אמן ואמן חמשה וארבעים פעמים, וזה יועיל במקום תשעים אמינים שחייב אדם לומר בכל יום בעת שהוא אנוס

פרשת מנחם [א] מצוה להיות מעשרה ראשונים בבית הכנסת, בשחרית, מנחה וערבית, וכל המקדים יותר הוא קרוב אל הקדושה יותר, מצוה להתעכב עד שלא ישארו עשרה בבית הכנסת, ומכל שכן שצריך להזהר שלא יצא ראשון מעשרה האחרונים שגורם סילוק אור השכינה

[ב] מצוה לרוץ לבית הכנסת, וכן לכל דבר מצוה, אך יעשה באופן שלא ילעגו עליו, אלא ילך כאיש מהיר במלאכתו, ואמרו רבותינו ז"ל על פי מלך אסור בהטיס שהשכינה קשורה עם ישראל בגלות בשביל שני ריחות שרץ אברהם אע"ה בשביל מצוה דכתיב וימחר אברהם האהלה אל שרה ואל הבקר רץ אברהם, ואמרו גם כן בזוהר הקדוש כשישראל רצים לדבר מצוה, כנגד זה רצים מלאכי סגורייא ומקדימין ללמד זכות על ישראל, ירוץ רק עד פתח בית הכנסת, אבל בבית הכנסת עצמה אסור לרוץ אלא ילך באימה ויראה, כי היכל מלך הכבוד היא:

[ג] הנכנס לבית הכנסת יזהר להתעכב מעט בפתח קודם שיכנס, ולהראות עצמו ירא וחרד ומזדעזע ליכנס בהיכל מלכו של עולם, וענין זה מועיל מאד אל השלימות של האדם ואל ההשגה, ובכל יום כשיכנס לבית הכנסת יעמוד בפתח ויאמר פסוק ואני ברוב חסדך וכו' ויכנס, וכשהוא נכנס והולך שם יאמר אחר הפסוק הנזכר ה' צ-באות עמנו משגב לנו א-להי יעקב סלה, ואחריו פסוק ה' צ-באות אשרי אדם בוטח בך, ואחריו פסוק ה' הושיעה המלך יענו ביום קראנו, ואם יכול יאמרם כולם בעמדם בפתח, ואם לאו יאמר ג' פעמים אלו כשהוא נכנס והולך, ובחול לא יאמר פסוק ואני ברוב חסדך אלא אם כן לובש תפילין, אבל בשבת ויום טוב יאמר פסוק ואני ברוב חסדך, ואין צריך שיהיה מעוטר בציצית דדי בטלית קטן:

[ד] יקבע מקום לתפלתו שלא ישנהו, ולא דוקא יקבע על בית הכנסת, אלא גם בבית הכנסת שקבעו בה יקבע שם מקום, וכן כשיתפלל בביתו לפרקים גם כן יקבע מקום להתפלל בו בכל פעם, ועיקר קביעות מקום הוא בתפילת העמידה: ה] אסור להתפלל בעיצובן, דאם יתפלל בעיצובן אין נפשו יכולה לקבל אור העליון הנמשך עליו בעת התפילה, ורק בשעת וידוי יתעצב על עונותיו, וקודם תפלה יקבל מצות ואהבת לרעך כמוך, ולכן אם יש אדם מישראל בצרה יתפלל עליו כל יום בפירוש, ועל ידי זה תיכלל תפלתו בכלל תפלות כל ישראל ותעשה פרי למעלה:

[ו] האר"י ז"ל לא אמר הזמירות בקול רם, כדי להראות הכנעה, וביום שבת היה מרים קולו בנעימה מעט יותר ממנהגו בחול לכבוד שבת, וכשהיה קורא פסוק מתנ"ך מתפילה דמיושב היה קוראו בנעימה, לא יכנסו אצבע לניקוי אוזניו בזמן התפילה ובמטפחת מותר, מנהג יפה כשאומר שלשה פסוקים מי אל כמוך וגו' שהם, י"ג מכילן דרחמי ימנה את ה"יג הנזכר באצבעות הימין כדרך שעושין באמירת יש אומרים סמני הקטורת ע"י, שמראה על חשיבות וכן יועיל לעורר הכונה בלב וכן אני נוהג:

[ז] כשיגיע לקריאת שמע קודם פרשת התמיד יזהר לומר פסוקים שמע ישראל ובשכמל"ו בכונה גדולה כמו קריאת שמע דיוצר, הן בסגירת עיניו, וכן במסירת נפשו בתיבת אחד, כי זו היא חיוב מדרבנן, ויכוין לקיים מצות קריאת שמע מדרבנן ויש בה צורך גדול בתיקון התפלה דאין אנתנו יכולים להשלים תיקון הנעשה בקריאת שמע דיוצר אלא בצירוף קריאת שמע זו, אך סגי לומר פסוק שמע ישראל ובשכמל"ו, ואין אומרים ואהבת וגו': הנוסחה "אשרינו שאנחנו משכימים ומעריבים וכו'", אינה הראויה דחזי כמשיקר דרוב אין משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אך נוסחה העקרית הוא להוסיף אות כ"ף בתיבת שאנחנו ולומר כשאנחנו משכימים ומעריבים, ולי אנה עבדא נראה דעדיף טפי לבלתי נאמר משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דקמי שמיא גלייא ומה הכרח יש לנו בדברים אלו, אלא יאמר אשרינו שאנחנו מיחדים שמך בכל יום וכו' כן נראה לי והבוחר יבחר (ה"ע- חולק שיאמר אשרינו שאנחנו משכימים)

[ח] פרשת התמיד והקטורת יאמר בכונה גדולה דרבו מספר מעלותיה, והקריאה במקום הקרבה וימנה באצבעותיו הסממנין של הצרי והצפורן וכו', וימנה ביד ימין: ויש מי שכתב י"א סמנים שנרמזו במקרא של קח לך סמים וגו' גם כן ימנה אותם באצבעות, דהיינו קח לך סמים ימנה שמים, ובנטף ושלחת וכלבנה ימנה עוד שלש, ובסמני השנית ימנה עוד חמש, ובבלונה זכה ימנה עוד אחת, ומסתבר טעמיה וכן אני נוהג:

[ט] יש מדקדקין לומר אביי הוא הוה מסדר, (מוספים את המילה "הוא") כדי שלא תדבק יו"ד של אביי עם הוה דאז נראה כקורא השם ככתבו וכן ראוי לעשות, (ה"ע-מעיקר הדין לא חייב) ופסוקי אנה בכח יאמר כל שתי תיבות ביחד אנה בכח ויפסיק, ואחר כך גדולת ימינך ויפסיק, וכן עזה"ל ויכוין ברי"ת להקדוש הקדוש כנ"י בסידורים, ואין צריך לאומר כשאומר אנה בכח: [י] ברייתא דרבי ישמעאל יש בה סודות גדולים על כן צ"ל בנחת ומתון, ויש שכתבו נמונת את ה"יג מידות, צ"ל וכן (בניקוד פתח):

[יא] טוב לסמוך אמירת פסוקים של הודו לפרשת התמיד ואיזהו מקומן בכל מה דאפשר וכן לסמוך הודו לברוך שאמר ומי שלא יכול להקדים לבא לבית הכנסת להתחיל התפלה מפרשת העקידה עם הציבור שהוא מוכרח להתחיל בביתו לבדו עד ה' מלך, יחזור ויאמר פעם שנית פסוקים של הודו כדי להסמיכם לזמירות על פי הסוד, ובביתו גם כן מוכרח היה לאומרם כדי לסומכם עם פרשת התמיד, ושאר קרבנות:

[יב] יזהר כל אדם לומר קודם פרשת העקידה נוסח זה, רבון עלמא יהא רעוא קמך המובא בסידורים, ובוה הנוטח שאומר האדם בכל יום קודם תפלה יהיה מוצל מלכותא(מהקללה ה"י) דרשב"י דלית בארזא רבא דף קמ"א ע"ב, יש שכתבו שטוב שיאמר האדם אחר תיקון חצות דהיינו אחר שיאמר פתיחת אליהו זכור לטוב, לשון רשב"י בזוהר הקדוש פרשת נח דף ס"ה ע"א ובפרשת פקודי דף רס"ח ע"ב א"ר שמעון ארימית ודאי בצלותיך לעילא, דכד רעותא עלאה לעילא וכו' וכו', עד ועל דא כולם קאים זכאה חולקיהון דצדיקייא בעלמא דף ובעלמא דאתי, ואם לא היה יכול לאומרם אחר חצות לילה יאמר אותם בשחרית קודם תפלה, גם בשבת ויום טוב על פי הסוד יאמרם:

[יג] ענין גדול ונורא ועצה טובה ויקרה, גילה לנו רבינו האר"י ז"ל בשער רוח"ק יחוד כ"א, והוא ראוי לאדם תמיד לכוין ולהעריך את עצמו כאילו הוא מדור וכסא אל האצילות הקדוש, ובפרט בזמן שהאדם מתפלל הוא יותר ראוי ומוכרח שיוכין בכך, ועל ידי כן תשרה ותחול עליו קדושה עליונה, ענין בנן איש חי, הכוונות וכתב שם שכל אדם יוכל לכוון בזה ע"ש

זוהר הקדוש מתורגם - שערי דמעה לא ננעלו

תיקון אחד עשר, בראשית ברא"י ש"י, [שש] ומה הוא? ששה היכלות כנגד ששת ימי בראשית. א-לוקים זו האם העליונה עליהם, שהיא היכל השביעי, וקמו שהאם העליונה הוציאה שש, כך האם התחתונה הוציאה שש, ומה הם? את השמים ואת הארץ, והם ששה כלים, שגאמר בהם כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ, וההיכלות התחתונים הם כלים להיכלות העליונים. וכשישאל היו מתפללים, כל ההיכלות הללו היו נפתחים אליהם, וקצת בגלות נאמר בהם כל השערים ננעלו, והשכינה מחוץ להיכלה, והקדוש ברוך הוא מחוץ להיכלו, והמלאכים המקנים על התפלות מחוץ להיכליהם. זהו פקדונם הן ארמאלים צעקו צעה, ואין לתפלות מקום להפגס, וזהו כל השערים ננעלו, אבל שער דמעה לא ננעלו, ואין מי שיפתח את השערים הללו עד שיבא בעל הדמעה, שגאמר בו ונתפחה ותראהו את היכל והנה נער בכה, ואין ההיכל נפתח אלא בו, וזהו ונתפחה, שגאמר ההיכל הזה אלו. במה נפתח לו? בדמעה. זהו שכתוב והנה נער בכה, ומיד ותחמל עליו. ועוד ותפתח, כשישאל פותחים בתשובה בבכיה, מיד ותחמל עליו, וזהו בבכי נבאו, בזכות הדמעה, ויש היכל הנגון שאין לה רשות לדמעה אלא בנגון, ומשום זה דרך מתקרב לאותו ההיכל בנגון, זהו שכתוב והנה נגון המנגן. ויש היכל של אור שלא נפתח אלא לאדם שהיה מתעסק באור התורה ותיקוני הזוהר - דף כו.

אמירות מחז"ל: "וכך אמר הקב"ה למשה, משה, אין אתה יכול לעמוד על כל מידותי, אלא הריני אודיעך מקצת מידותי, כשאני רואה בני אדם, אף על פי שאין בהם תהילה ושבח של תורה ומעשים טובים, אלא בשביל שהן עומדין ורדין ומשבחין "ומרבים תחנונים לפני" אני נזקק להם וכופל להם מזונותיהן... (תנא דבי אליהו). ובתנחומא מובא "אמר להם הקב"ה לישראל הוה זהירין בתפילה שאין מידה אחת יפה הימנה, והיא גדולה מכל הקורבנות, ואפילו אין אדם כדאי להענות בתפילתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים אני עושה חסד עמו.

להקפיד ללמוד תורה בקול כתוב תלמוד בבלי מסכת עירובין דף נד: אמר ליה שמואל לרב יהודה: שינא, פתח פומיך קרי, פתח פומיך תני, כי היכי דתתקיים ביד ותוריק חיי. שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה. פירוש - אמר ליה שמואל לרב יהודה תזכיר לעצמך כל הזמן פתח את הפה ותקרא פתח את פיך ותלמד. כדי שהתורה תתקיים ותשמר אצלך ותאריך ימים שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה מובא במכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק טו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך מה ת"ל כי אני ה' רפאך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה דברי תורה שנתי לך חיים הן לך רפואה הן לך שני כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא (משי' דב כ).

שאלה האם יכול לברך על כוס של ברכת המזון בסעודה שלישית שנמשכה למוצאי שבת כשיש זימון בשלושה **תשובה** כתב משנה ברורה סימן רצט ס"ק יד ומותר לשתות מהכוס אף שהוא קודם הבדלה דכוס של בהמ"ז שייד לסעודה. וכ"ז למי שנוהר תמיד לברך על כוס אבל למי שמברך לפעמים בלא כוס לפי שסומך על הפוסקים שס"ל דאין בהמ"ז טעונה כוס אסור לו לשתות עתה מהכוס של בהמ"ז קודם הבדלה [מ"א ושי"א] וכתב הח"א דזה דוקא אם הוא כבר ודאי חשיכה אבל אם הוא ספק חשיכה נראה דיכול לשתות מכוס של בהמ"ז אף מי שאינו נוהר תמיד לברך על הכוס: וכך פסק הבן איש חי שנה שניה פרשת ויצא סעיף כ שבספק חשכה מותר ואם רגיל לברך על כוס מותר לשתות היינו שרגיל לברך על הכוס בסעודה שלישית אף שאינו רגיל בסעודה ראשונה ושניה ואם לא רגיל בסעודה שלישית אף שרגיל בסעודה ראשונה אסור והוסיף הבא"ח דאפילו מי שאינו נוהר תמיד, אם רוצה לברך אין גוערין בו, ידע לו על מה לסומך. בילקוט יוסף סימן רצט פסק שאף אם אינו רגיל לברך על כוס יכול לברך ברכת המזון על הכוס ובספק חשכה כתב שמואל כלבו"ע.

המקובל הרב שלמון מוצאי צ"ל אמר: מעלת המברך על הכוס הוא יותר מאלף עליות שישו בשבת קודש כי כל הספירות והשפע מתאחדים בעולם עליון ויורדים על ידו [משנה ברורה תפארת סימן קפב הערה 2] וכתב הבא"ח [פרשת שלח דף ס"ב] צריך לרדוף אחר המצוה כי יקרה היא מאד

העלון מוקדש להצלחת להצלת אברהם וסיגלית מאסס וב"ב: ש'ה' יתברך יצלחם במאד מאד ויתקיים בהם הפסוקים 'מלא ה' כל משאלותך בניך כשתלי זיתים סביב לשולחנך'.